

РЯБЧЕНКО Сергій Михайлович (22. 10. 1940, Дніпропетровськ, нині Дніпро) — фізик. Доктор фізико-математичних наук (1978), професор (1987), член-кореспондент НАНУ (1992). Заслужений діяч науки і техніки України (1997). Державна премія України в галузі науки і техніки (1991). Закінчив Дніпропетровський університет (1962), де 1962—63 й працював. Від 1966 — в Інституті фізики НАНУ (Київ): від 1989 — завідувач лабораторії фізики магнітних явищ, від 1995 — завідувач однойменного відділу; за сумісництвом 1985—89 та від 1994 — професор Київського університету імені Т. Шевченка. 1989 обраний народним депутатом СРСР, а на з'їзді народних депутатів — до ВР СРСР; був заступником голови комітету ВР СРСР з питань науки і технологій. Голова Державного комітету України з питань науки і технологій (1991—95). Президент Українського фізичного товариства (1998—2002). Наукова діяльність присвячена проблемам радіоспектроскопії твердого тіла, фізики магнітних явищ, магнітооптики, високотемпературної надпровідності та нанофізики. Виконав значний цикл досліджень магнітного резонансу у квазідвовимірних кристалах; разом із співробітниками вперше спостеріг і пояснив явище гігантського спінового розщеплення зонних станів носіїв струму і екситонів у твердих розчинах звичайних напівпровідників з магнітними (магніторозчинені або «напів-магнітні» напівпровідники), виявив і пояснив основні властивості таких систем; ґрунтовно вивчив магнітні наночастинки та наноструктури. Був керівником

проектів CRDF і Intas, українсько-французького проекту за програмою «Дніпро», учасником проекту НАТО «Наука заради миру» та ін. Співавтор книги для молоді «Тим, хто торує шлях в науку» (К., 2008).

Основні праці

Energy transfer from photocarriers into the magnetic ion system mediated by a two-dimensional electron gas in (Cd,Mn)Te/(Cd,Mg)Te quantum wells // *Phys. Rev. B*. 2000. Vol. 61; Optical polarization anisotropy of quantum wells induced by a cubic anisotropy of the host material // *Physica E: Low-dimensional Systems and Nanostructures*. 2002. Vol. 13; Effects of photoluminescence polarization in semiconductor quantum wells subjected to an in-plane magnetic field // *Phys. Rev. B*. 2003. Vol. 68; Wide temperature range study of multilayer Fe/Au/Tb films // *J. Appl. Phys.* 2006. Vol. 99; Optically detected magnetic resonance in (Zn,Mn)Se/(Zn,Be)Se quantum wells // *Phys. Rev. B*. 2008. Vol. 78; Mechanisms of AC losses in magnetic fluids based on substituted manganites // *Physical Chemistry Chemical Physics*. 2015. Vol. 17; Critical behavior of ensembles of superparamagnetic nanoparticles with dispersions of magnetic parameters // *J. of Physics: Condensed Matter*. 2019. Vol. 31, № 37; Unusual magnetic and calorimetric properties of lanthanum-strontium manganite nanoparticles // *J. of Magnetism and Magnetic Materials*. 2020. Vol. 498; Spontaneous change of symmetry in a magnetoactive elastomer beam at its critical bending induced by a magnetic field // *Smart Materials and Structures*. 2023. Vol. 32, № 4; Influence of plasticity on the magnetic-field-induced bending deformation in a magnetoactive elastomer with superparamagnetic nanoparticles // *AIP Advances*. 2024. Vol. 14, Issue 1; Transformation of magnetic parameters in substituted lanthanum manganites upon transition to the nanoscale state // *Low Temp. Phys.* 2025. Vol. 51, Issue 5 (yci — співавт.).

Рекомендована література

1. Бакай О. С., Барьяхтар В. Г., Галкіна О. Г. та ін. До 80-річчя від дня народження Сергія Михайловича Рябченка // *Український фізичний журнал*. 2020. Т. 65, № 10;
2. 80-річчя члена-кореспондента НАН України С. М. Рябченка // *Вісн. НАНУ*. 2020. № 10;
3. Сергій Рябченко. Перший міністр науки // *Світогляд*. 2021. № 4.

М. С. Бродин, В. С. Манжара

Бібліографічний опис:

Рябченко Сергій Михайлович / М. С. Бродин, В. С. Манжара // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-891086>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).